

Péntek Imre
A létezés „ártatlanságának” elvesztése
Kelemen Benő Benjámín: „Bizonyos foltok”

Izgalmas kép és plasztikai anyag fogadta a látogatót a szakmában jól ismert grafikusművész tárlatán, melyet a zalaegerszegi városi kiállítóteremben rendezett. A domináns szín a fehér, szűzfehér papír felületek ragyognak, világítanak, derengenek, s az ezeken megjelenő „bizonyos foltok” szinte csak szennyezésnek, elrontásnak, esetleges behatásnak, erőszakos beavatkozásnak tűnnek. A tárlat címe is erre utal, a tiszta, olykor dombornyomással ékített sejtelmes felületekre vitt egyedi pacák, foltegyüttesek, firnák, vonalháló, gubancok, halmazok, melyek hol ritkulnak, hol sűrűsödnek, kalligrafikus írásjegyek ritmikus ismétlődései, tusnyomok, húzások és fröcskölések – mind-mind meggyalázzák a papír ártatlanságát. Akár lehetne ez is a címe a tárlatnak - a papír elveszített ártatlansága. Weöres Sándor *Le Journal* című versében írja:

„Verssorok közti részbe fér
 Angyalok és proféták népe
 Minden betűnél többet ér
 A papír pörén maradt része.”

Persze, a kérdés nem ilyen egyszerű. Az univerzumba lökött emberi lény nyomot kíván hagyni maga után. Bármilyen kétes erőfeszítés ez, a művészet erről szól, hogy bizony-bizony a szűztiszta felületre rávetül az emberi létezés megannyi (olykor valóban tisztátlan) jele, jegye, emléknyma.

Így van ez ebben az esetben is. Sokkal fontosabb, képesek vagyunk-e „olvasni”, értelmezni e beavatkozásokat, e puritán, minimalista képkonstrukciókat, melyeket az anyag végtelen tisztelete jellemez... Szerencsére nem vagyunk magunkra hagyatva, hisz a művész munkáiról – 2007-es tárlata kapcsán – igényes katalógus jelent meg, melyben két kiváló szakember – Tolnay Imre és N. Mészáros Júlia – írásai olvashatók.

Tolnay Imre – többek közt – a következőket írta: „Új, radikálisan tömör képi készletet teremt, ... művei elegáns, kimért, provokatívan szimmetrikus elrendezésűek... hol szakrális ünnepélyesek, hol meg profánul pikánsak”... Fontosnak tartja ő is megjegyezni: „anyagba simuló emlékképek, tömör, jelképes üzenetek” vannak e művekbe kódolva. Rejtélyes, önmagukba záruló tárgyak, meditációs

objektumok tekintenek ránk – elmélyülésre, tudatalatti kalandozásra készítetve...

N. Mészáros Júlia is ír erről a kristálytiszta rendbe szerveződött „kódolt tartalomról”.

Számomra a fölfejtés valamiképpen így fogalmazódik meg: racionális, analitikus előtér, misztikus, szakrális háttér.

Tolnay Imre – némileg kiegészítve a katalógusban közölt írását – írja a neten Kelemen Benő Benjáminról, két új műve kapcsán: „Súlyos, de könnyeden előadott, misztikus, de racionális táblák, sötétből felderengő spirituális üzenetek. Sokadszor, ezeken is felbukkan az *Ecce* szó klasszikus, de alig látható, erősen széttagolt írásképe”.

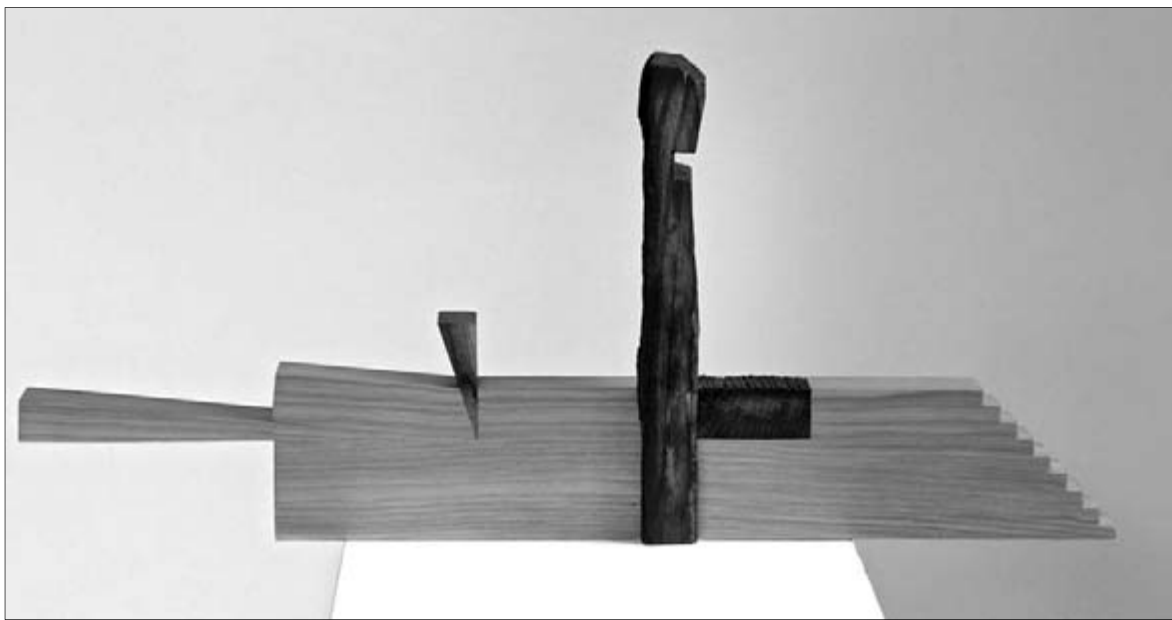
Talán éppen ez a kulcsszó – ahhoz a vágyott dekódoláshoz, fölfejtéshez. Az ember kettős természete jelenik meg ezeken a mívesen elkészített, cím nélküli lapokon, síkplasztikákon: az anyagba vetett, analizáló, részekre bontó, általánosító ténykedés, és az egészre, a teljességre utaló összefüggés. A szemérmesen eliminált megváltás jelképek sűrűjéből, az *Ecce* szó jelentősmezőjéből előderengő eredet, világító arany háromszög, Istenszem-tekintet.

Vizuális játéknak tűnhet a variációk végtelen sora, a kifejező szimmetriák egyensúlyra törekvő erőtere, melyben az egymásnak feszülő kontrasztok teremtenek feszültséget. A geometrikus szerkezetek precizitása és az odafröccsent festékszemcsék

„szubjektív” szétterülése jelzi a világ két szélső pontját. S miközben e kontrasztok kioltják egymást, elnyugszanak, létrejön (a szemlélőben) a vágyott harmónia. A vándorló foltok beszélnek születésről, életről és halálról, a hármas tagolódásban megjelenő – gyolcs, illetve – drapéria-részletek a rész-megváltás szimbólumaivá nemesülnek.

Ha innen nézzük: elgyönyörködhetünk a művész variációinak változatosságában. A legegyszerűbb, geometrikus formák – a kör, a négyzet és háromszög – alakulnak, szenvednek, szűkülnek és tágulnak, s nyomukban rések, hasadékok, szakadások, elmozdulások és behatolások keletkeznek. Olykor sűrű vonalháló –szöttek dominál, máskor a fekete színű alakzatok töltik be a kínálkozó felületet. A drámai váltásokat fekete sávok jelzik, melyek súlyos tömbökként jelennek meg, szinte szétszakítva súlyukkal a kompozíciót. Mások könnyed, lebegő formációkkal telik meg a látótér, jelezve, hogy van szabadulás a gravitációból. S egy magányos, fél-angyalszárny is magasba emelheti a maga korpuszterhét.

Számomra a vissza-visszatérő motívum a biztató jel: a kegyelem gyolcs-göngyölege arra utal, hogy letétel az anyagba, nem végleges állapot. Akit gyolcsba csavarnak, annak előbb-utóbb megjelenik a szabadító fénysugár. Kelemen Benő Benjámin – igaz, nagy áttételekkel –, de a létezés szabadító alapigazságairól szól. Érdemes figyelni rá.

Vollein Ferenc képeiről

- kapolcsi kiállítása kapcsán

„A szín, a színek. Mi is az ő szerepük a festészetben? - Minden.

Igen a szín minden a festményen s ezt sohase tévesszük szem elől. Ne add a vonalnak, a vonalművészetnek az elsőséget a színnel szemben a festményen. A vonal művészete a rajz. Festményen a szín a minden.

A festmény mindig elsősorban színfoltok sajátos egésze... Rajta a rajz is csak a színfoltokban hat. Baj, ha másképp, ha külön hat s nem a színfoltokba olvadva, nem velük egyetértőleg.

A szín annyira minden a festményen, hogy a festészet nem más voltaképp, mint a szín művészete, színes művészet, minthogy a szín-művészetet másra foglalták le.”

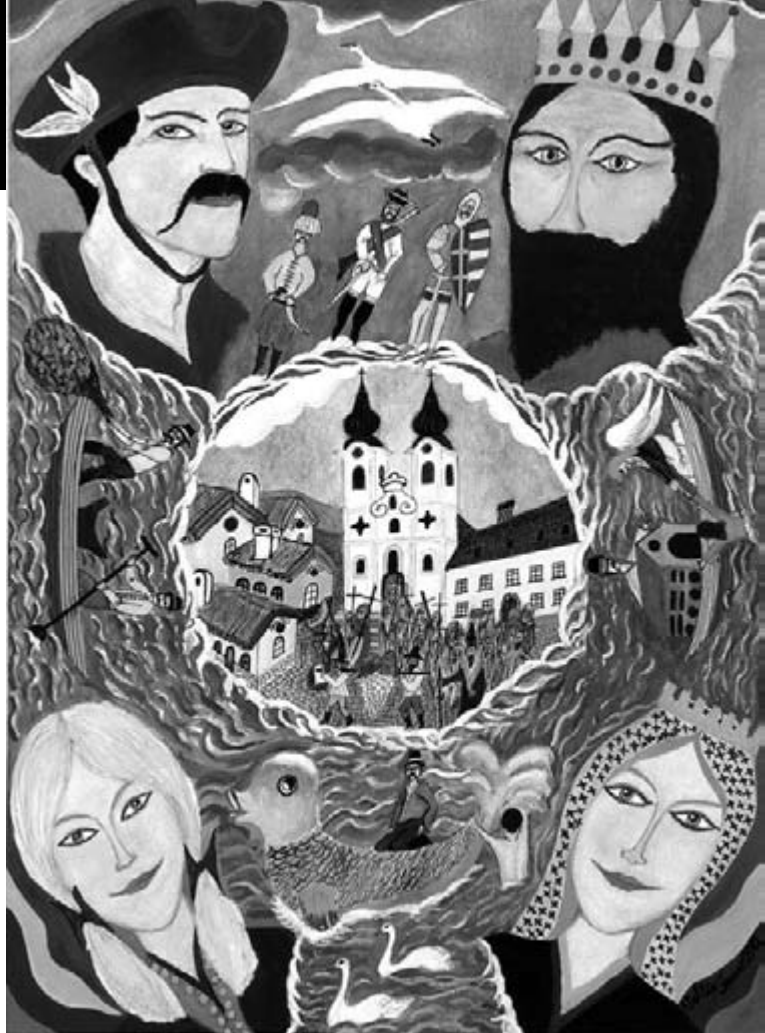
Nos, így írt Lyka Károly a *Művészet* első számában, *A festészet esztétikája* című cikkében.

Aligha lehet szebben, hatásosabban vallani, miről is van szó, ha festészetről beszélünk.

A jó festő színekben gondolkodik. A színeket nem csak felfokozottan érzékeli, hanem ezt az élményt vissza is tudja adni képein. Színélmény, színintenzitás, színdinamika. Ezek a hatások természetes módon jelen vannak a képfelületen. Ezek, amelyek első látásra, első benyomásra feltűnnek. S a fogalmiságon túli érzelmi tartomány hullámai kezdenek gyűrűzni tudatunkban.

Nos, valami ilyesmi járt az eszemben, amikor Vollein Feri képeit láttam először. Engem is, ahogy másokat, először színei ragadtak meg. S az a közvetlenség, naiv báj, amivel használja őket. Ahogy a formák elnyerik körvonalait, a tubusból kikevert színek, a finoman felrakódó ecsetvonások nyomán. Ahogy a vele született tehetség, a már elsajátított technikai tudás, a tündéri fantázia és türelem létrehozza a műalkotást.

S akárhogy is tekintünk rá – gyermekművész vagy művészgyermek – a keze alatt születő színek és formák: műalkotások. Ezen már nincs vita, ez már

eldőlt, azt is mondhatnám: konszenzuson alapuló, szakmai bizonyosság. Bizonyítják ezt a tárlatairól megjelent sajtóvisszhangok, a nemzetközi díjak, a szakmai vélemények. S a továbbiakban az a feladatunk, hogy ez a kivételes látásmódú, fantáziájú tizenhárom éves alkotó – eljusson a maga, tehetsége optimumáig. Vagyis: minél teljesebben bontakozzék ki.

Hála az Úrnak, voltak és vannak segítői. Felkarolta egy tehetségpártoló alapítvány. Örömmel tölt el, hogy a zalaegerszegi művésztanárok többen is mentorként vállaltak szerepet képzésében, az alapok megtanítása érdekében.

Mint ahogy az is, hogy Keszthely városa és más magánszponzorok támogatásával megjelent első katalógusa, Németh Miklós grafikusművész tartalmassal előszavával. Egyetérthetünk vele: valóban csodálatos, gazdag, képzeletet megmozgató világ születik ecsetje nyomán. Sokféle előkép, hatás eszünkbe juthat, ahogy erre ő is hivatkozik: a magyar és nemzetközi naivok, Henri Rousseau, Csontváry, a balatoni képek láttán Somogyi Győző.

Vollein
Ferenc:
Az Idő
hullámain,
2012

Ám a 10-12 éves kisfiú, a zalaegerszegi Eötvös Általános Iskola 5. és 6. osztályos tanulója – bár nem ismeretlenek számára a felsorolt mesterek – elsősorban önállóan, a spontán kifejezőmód szelíd örömeivel és ösztönösségével, belső víziói által vezetve talált rá erre a jellemző, s még több irányban is elkalandozó (változó, nyitott) érzékletes kifejezőmódra. Hisz találunk meseszerű realizmust, szürreális kompozíciót és absztrakt struktúrákat megjelentető képeket eddigi munkái közt. Egyébként első komolyabb méltatója, azt is mondhatnánk felfedezője, Weiner Sennye Tibor a Nagyváradon szerkesztett *Irodalmi Jelen* hasábjain a következőket írta róla: Vollein Ferenc képei messze meghaladták, már a kezdet kezdetén, a korosztályájára jellemző gyermekrajzok szintjét, a részletezően kibontott, meseszerű fantáziával létrehozott festmények, túl az első, a látványt megörökítő jelentésrétegén, szimbolikus, allegorikus tartalmakat hordoznak. Németh Miklós azt a naiv egységet és harmóniát emelte ki, amellyel festőnk a világot látja, ábrázolja. Amely képes a létezés csodáját, eufóriáját képi látványvá változtatni.

A kapolcsi Faluházban rendezett tárlata lehetőséget adott bizonyos tendenciák végiggondolására. Az ott látottak alapján még két fogalommal bővíteném a megközelítés körét. A mesei fantáziától nem áll messze a gyermeki szürrealizmus. Mely szokatlan, meglepő, sőt, meghökkentő asszociációkat társít. Vagy csiga-perspektívából ábrázolja a világot. (*Csigák menete*) Vagy egy vad látomásban jeleníti meg a tömeges menekülést az ipari negyed gyárkémfüstös közegéből a megnyíló zöld idillbe. (*Vissza a természetbe!*) Ez a kedves, álomszerű konstruálás lebegő látomássá változtatja a nehézkes valót. Ehhez már most mesterien ért Vollein Feri. A másik – mely az élénk, tiszta, mégis rafinált – színkezeléssel függ össze, a dekorativitás. A gyermeki látásmódhoz mindig is hozzátartozott a játékos, látványos, olykor mulatságos, gunyoros átrendezése a környezetnek. Mert úgy jobban néznek ki a tárgyak, nénik, bácsik, halászok, hajadonok, Az Idő hullámain imbolygó történelmi-mesei figurák. Ennek szép példája az *Évszakok körfogása*, melyen ez a mitikus-mesei jelenetsor követi egymást, a bölcs szemlélő, a Nap-tengelyére felfűzve. Mert elmondhatjuk: alapvetően figuratív ez a festői

kibontakozás. Vollein Feri fontosnak tartja az arcokat, portrékat, a tudat mélyéről előgomolygó gonosz vagy jószágos archetipusokat. A *Gonosz arcai* minden bizonnyal ehhez a témakörhöz sorolható. A zöldek itt éppen a gonoszság szimbolikájának jelzései. *Szép Iluska* pedig épp ellenkezőleg: aranyhajú kiemelkedés a kék elmúlásból. Az *ÉN és a kis Frankóm* pedig elpusztult kutyájának állít emléket, a személyes kötődés maximális érzékeltetésével.

A kis festőművész – balatoni gyermek. Balatonfüreden született, gyermekkorát az északi part községeiben, városaiban töltötte. Számára a tó jelenléte természetes adottság, a jellegzetes, jól ismert partrészetek, tájformációk újraalkotása, gyermeki fantáziával való megörökítése számára természetes megnyilatkozás. A *Vitorlázók* jellegzetes tavi élmény, melyen a víz és az ég kéksége, a bizonytalan perspektíva dominál, a vitorlavászon fehér íveivel a központban. A *Szüretelők* vidám, tarka forгатagot ábrázol, a badacsonyi hegyvonulatokon sorjázó szőlősorokat, a különböző munkákat végzők apró, groteszk alakok csoportozatát, s a kép sarkában pedig megjelenik a tó világitó kékje. A *Rügyfakadás Tihanyban* nem csak a természet kirobbanó színeivel, a lovak vágójával is érzékelteti a tavasz felszabadultságát, ráadásul a belső tó környékének jellegzetes zártságában. A *Badacsonyi halászok* körkörös hálói inkább dekoratív formációk, mint

Vollein
Ferenc:
Szent
István-éji
hajadon tánc,
2011

a mesterség ősi gyakorlásának eszközei. Egyik legsikerültebb képe itt is látható volt: a *Viharra készülve*. Szintén a belső tó zárt világa jelenik meg, az elsötétülő felhők változatos kék, már-már lilába hajló árnyalataival. A kitörő vihar atmoszférája a kép minden pontját áthatja. A táj a gyermekfestő képein gyakran összekapcsolódik a hozzá kötődő mesék-mondák, hagyományok képzeteivel. Ennek egyik legszebb példája az *Imádság a halászokért*. A mesészerű jelenet a jól ismert, tragikus történetet dolgoz fel. Az 1700-as évek végén megmenekült és a jeges vízbe fulladt halászok mondáját, legendáját. Akiknek emlékét kápolna őrzi a vonyarci Szent Mihály dombon. A fekete fejfákkal a temető felé repülő szerencsétlenek, s az őket sirató asszonyok, a gyásznak, az elmúlásnak is valami kedves, groteszk hangulatot adnak. A komor jelenet ellentéte – a szintén újabban született – Keszthelyi tél. A jégen korcsolyázó alakok megfestése igazi bájos életképet eredményez, mely képes – élénk és sötét színeivel – a perspektívát is érzékeltetni.

Ehhez a világhoz szervesen hozzátartoznak a biblikus képek. Hála a változásoknak, ma ebben a korban ismét a tananyag része az Ó- és Újszövetség olvasása és értelmezése. Helyreállt az a folytonosság, az európai hagyomány, amely néhány ostoba évtized következményeként megszakadt. A *Fátyolos Madonna*, a *Szent család*, a *Menekülés Egyiptomba*, vagy a *Modern Golgota* – a maga mesészerű, bájos, naiv előadásában – jelzik, a kétezer éves történet ma is megragadja, és gyönyörű képek festésére készíti a gyermek alkotóművészt. A *Mont Saint Michel* – a *Szent Mihály és a Sátán küzdelme* már valóban szinte barokkos kompozíció, korunk ellentétes erőinek démoni küzdelmét megjelenítve.

Végül egy számomra kedves képről, a *Bohóciskoláról* szólnék. Különös, hármas kép, három típus, három magatartás (a festő három énje?) – a porond, a cirkusz vonzásában. (Vagy taszításában?) Az első figura a „merengő”, befelé tekintő, melankolikus arckifejezéssel. A második a sértődött, az elkeseredett, a helyét nem lelő. A harmadik a beletörődő, a józan, a lesz, ami lesz, „nevessünk egyet az egészen” képviselője. Tanítványok, akik az életre, illetve mulattatásra készülnek... A nem

épp hálás (felnőtt) szerepre... Vollein Feri is erre a művész szerepre készül, talán e hármas lelkeség, mentalitás jegyében. Bizonyára lesznek nem könnyű pillanatok e sikeresen induló pályán. A mentori biztatás, szakmai ismeretátadás, az értő kritika segítői lesznek, s nem utolsó sorban édesapja értő figyelme és gondoskodása, hogy korán megtalálja és megállja helyét a tárlat látogató közönség kíváncsisága, a sajtó és Internet reakciói közepette, a mind tágabb (én remélem, hamarosan nemzetközi) „porondon”.

Zalaegerszeg-Kapolcs, 2012. július

Vollein
Ferenc:
*Modern
Golgota*,
2011

